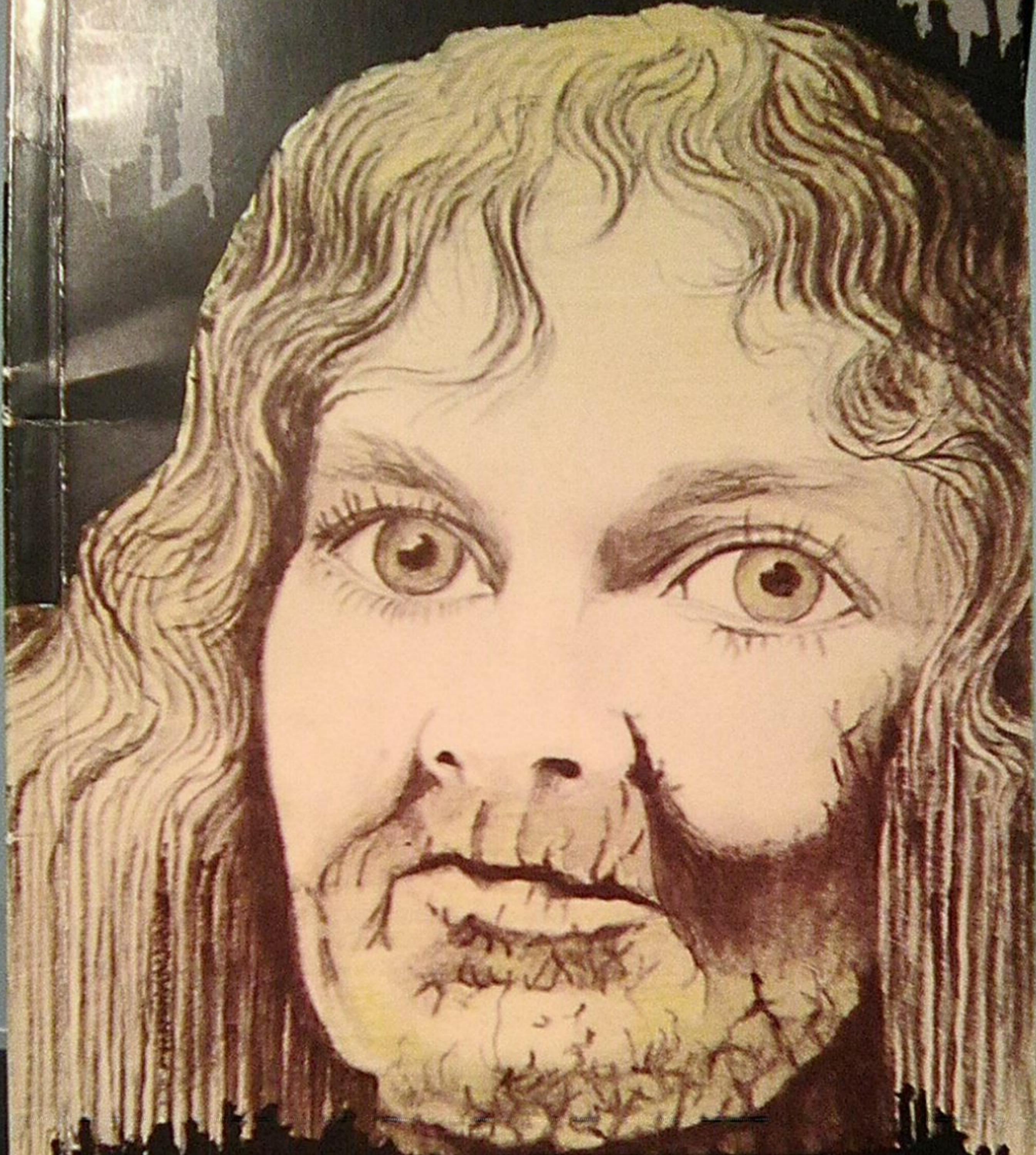

MEILES
ROMANAS

KARLAS FUENTESAS
AURA

KARLAS FUENTESAS

AURA

Romanas ir apsakymas

*Iš ispanų kalbos vertė
Bronius DOVYDAITIS*

LĖLĖ KARALIENĖ

I parką aš nuėjau todėl, jog šis keistas rašteliis priminė tą vietą. Raštelių radau vienoje seniai užmirštoje knygoje, kurios puslapiai buvo pribraižyti įvairiaspalvių vaikiškų kverzonių. Po ilgo laiko, galop susiruošęs, tvarkiausi knygas. Nustebimas keitė nustebimą, kadangi kai kurių knygų, sukrantu viršutinėse lentynose, nebuvau lietęs daug metų. Knygos puslapių kraštai buvo susiraite, ir į mano delnus pabiro auksinės dulkės bei pilkšvi žvyneliai, primenantys vaikystės knygą - galbūt ne vien mano, - kupiną pamokomų, skyriaus gan žiaurių istorijų, kurios taip veikė mane, kad aš troškau iš karto lipti kokiam nors suaugusiam ant kelių ir klauzinėti: kodėl, kodėl? Sūnūs, nejaučiantys dėkingumo tėvams, merginos, pagrobtos ižūlių tipų ir gėdingai grįžtančios namo, gražuolės, pabėgusios iš gimtojo židinio, seniai, kaip užstato reikalaujantys rankos švelnios ir gailestingos merginos iš varganos šeimos. "Kodėl?" - atkakliai klausinėjau aš. Atsakymu jau neprisimenu. Ir štai iš šios knygos pribraukytais puslapiais, sukdamasis ore, iškrito rašteliis, kuriame nedailia Amilamijos rašysena buvo išvedžiota: "*Neužmiršk Amilamijos, ir ateik pas mane pagal šį piešinį*".

Kitoje pusėje nubrėžtas planas: takelis, einantis nuo ženklo X, kuris, matyt, reiškė suolelių parke, kur aš - paauglys, maištaujantis prieš primestą nuobodų moksleivišką gyvenimą, užmiršdavau pamokas ir ištisas valandas skaitydavau knygas, rodės, parašytas mano paties - juk ar galėjau abejoti, kad kieno nors kito, o ne mano vaizduotė pagimdė visus tuos piratus, caro žygūnus, drąsius, truputį jaunesnius už mane berniukus, dienų dienas plaustu keliaujančius di-

džiosiomis Pietų Amerikos upėmis. Lyg prie stebuklingo balno prisispaudęs prie suolelio ranktūrio, iš pradžių negirdėdavau lengvą žingsnių, kurie liaudavosi gurgždinę takelio žvirgždą, sulėtėdavo ir nutildavo už mano nugaros. Tai buvo Amilamija, ir aš nežinau, kiek laiko mergaitė dar būtu tylėdama sekusi mane, jei kartą, stačiai neištvrėusi, nebūtų pakutenuisi ausies pienės pūkais, kuriuos pūtė atkišusi lūpas ir suraukusi kaktą.

Ji labai rimtai paklausė mano vardo, ir kai pasakiau, savą ištarė kad ir nelabai nuoširdžiai, bet ir nedirbtinai šypsodamasi. Greit supratau, kad Amilamija rado tą, taip sakant, vidurį tarp naivumo, būdingo jos amžiui, ir manierų, kurias gerai išauklėti vaikai turi neužmiršti prie pašalinių arba svečiuose. Rimtumas labiau atrodė įgimta Amilamijos savybė, o reti išdykumo protrūkiai buvo tarytum dirbtini. Dabar noriu sukaupti visus prisiminimus paeiliui, diena po dienos, kad galėčiau išsivaizduoti ją visą. Tik man pačiam keista, jog negaliu prisiminti mergaitės tokios, kokia ji buvo iš tikro: judrios, lengvutės, visados ką nors klausinėjančios, žvitriai šaudančios akimis. Kažkodėl atmintyje ji išnyra sustingusi nelyginant fotografijoje. Amilamija toli nuo manės - maža dėmelė žydinčią dobilų ežere, ant kalvos, ties kurios atšlaite, pievelėje, stovėjo mano mėgstamas suolelis; tam-sus taškas, mirguliuojanti saulė ir ranka, sveikinanti mane iš tolo. Amilamija, sustojusi bėgdama žemyn, - išsipūtęs baltas sijonėlis, gélėtos kelnaitės, kojaraiščiai, nuo vėjo primerktos akys, kuriose blizga džiaugsmo ašarėlės. Amilamija sėdi po eukaliptais, dėdamasi, jog verkia, kad prieičiau prie jos. Amilamija guli kniūbsčia su gėle rankoje ir pešioja žiedlapius; kaip vėliau paaiškėjo, tokį gėlių parke nebuvo, jos augo kažkur kitur, gal Amilamijos darželyje, ir vienintelė

mėlynais langeliais prijuostės kišenė visąlaik buvo prikimpta tų baltų gėlių. Amilamija stebi, kaip aš skaitau, - abiem rankom įsikibusi į žalio suolelio virbus, nenuleidžia nuo manęs pilkų akių; prisimenu, kad mergaitė niekados neklause, ką skaitau, tarsi iš veido atspėdama, apie ką rašoma. Smagiai besijuokianti Amilamija - paėmės ją už juosmens, suku ore, o jai atrodo, kad taip lėtai skreidama naujai mato pasaulį. Amilamija, pusiau nusigręžusi, pasisveikindama moja ranka, kirbindama pirštukus. Amilamija šalia mamo suolelio įvairiomis pozomis: stovi ant galvos, kelnaitės išsipūtusios, sukryžiavusi kojas, smakrą įrémusi į krūtinę, sėdi ant takelio, guli išsitiesusi žolėje, pliką pilvuką atstačiusi saulei, kažką pina iš medžių šakelių, lazdele braižo purve įvairius žvėris, lyžčioja atkaltės virbus, tupi po suoleliu, tylėdama laupo senų medžių žievę, atidžiai stebeilinasi į tolimą horizontą, užsimerkusi tyliai niūniuoja dainelę, balsu mėgdžioja paukščius, šunis, kates, vištas, arklius. Visa šitai ir man, ir ne man. Kiek atsimenu, taip ji visados elgėsi ir prie manęs, ir būdama parke viena. Prisiminimai labai nerislūs, kadangi mergaitę putniais skruostais ir lygiais plaukais, kurie saulės atspindžiuose turėdavo čia šiaudų, čia keptų kaštonų atspalvį, aš regédavau tik pakėlęs akis nuo knygos. Vien dabar suprantu, kad Amilamija tuo metu buvo lyg koks atramos taškas, kadangi, kai įsikniaubdavau į skaitymą, mane imdavo nerimas, dar nesibaigusiai vaikystei susidūrus su plačiai atvertu pasauliu, žadėta žeme, priklausančia man.

O tada aš nieko nenutuokiau. Tada svajojau apie knygų herojes, apie moteris - šis žodis manė jaudino, - kurios persirengdavo karalienės drabužiais, kad slapta galėtų nusipirkti brangų vėrinj, apie mitologines būtybes - pusiau moteris, pusiau salamandras baltomis krūtimis ir drėgnais pil-

vais, - guolyje laukiančias valdovų. Nejučia abejingumą Amilamijai pakeitė įpratimas prie mergaitės, prie jos išdaigų, prie rimtumo ir tik vėliau palengva atsirado noras atsisakyti šios keistos draugystės. Galų gale - tada man buvo jau keturiolika metų - aš supykau ant tos septynmetės išdykėlės, kuri dar nebuvo liūdnas prisiminimas, o tik praėjusi tikrovė. Prie Amilamijos prisirišau vien todėl, kad buvau silpno charakterio. Kartu su ja, susikibę rankomis, lankstėme po pievą. Kartu purtėme pušis ir rinkome kankorėžius, kuriuos Amilamija rūpestingai grūdo į prijuostės kišenę. Kartu lankstėme iš popieriaus laivelius ir džiūgaudami leidome juos drėkinimo kanale. Vieną kartą, kada linksmai šūkaudami lėkėme kalva žemyn ir šlaito apačioje abu pargriuvom - Amilamija man ant krūtinės, jos plaukai prie lūpų, ties ausimi tankus alsavimas, o aplink kaklą lipnios nuo saldainio rankos, - aš supykės smarkiai atstūmiau ją, ir mergaitė nusirito ant žemės. Ji graudžiai pravirko, glostydamas sumuštą keliuką ir alkūnę, o aš atsikėliau ir grįžau prie savo suolelio. Amilamija nuėjo namo, o kitą dieną vėl atsiradusi padavė man raštelį ir dainuodama nudūmė į giraitę. Aš dvejojau: ar suplešyti raštelį, ar įkišti į knygą... "Vakarai viensėdyje". Šalia besiskiojant Amilamijai, buvau vėl pradėjės domėtis vaikiškoms knygomis. Ji nebesirodė parke. Po kelių dienų išvažiavau atostogauti, o grįžęs ėmiau mokytis kitoje mokykloje. Daugiau niekada jos nemačiau.

Dabar, pasirengęs atmesti visa, kas be fantazijos skraistės atrodo neįprasta, susitaikydamas su skaudžia tikrove, grįžtu į šį užmirštą parką ir, sustojęs prieš pušų bei eukaliptų

alėją, susivokiu, kokia menka ta giraitė, kurią mano atmin-
tis stengėsi atkurti taip plačiai, kad joje tilptų visi įsisiūba-
vusios vaizduotės reginiai. Juk Strogovas, Heklberis Finas,
ponia Vinter, Brabanto Ženevjeva gimė, kalbėjo ir mirė ši-
čia, surūdijusia tvorele aptvertame mažučiame parke, kur
daiktais stypso seni, neprižiūrimi medžiai, kur stovi cemen-
tinis suolelis - jį išvydės pamaniau, jog dailaus, kaltos gele-
žies žaliai dažyto suolelio niekada nebuvo, tik jį sukūrė at-
kakli, po praeitį besižvalganti vaizduotė. Nejaugiau štai šiuo
gūbriu Amilamija kasdien lakstydavo aukštyn žemyn, ne-
jaugiau čia tas status šlaitas, kuriuo kartu risdavomės? Juk tai
tik skurdžia žole apaugęs kauburys, ir bergždžiai stengiuosi
ji įsivaizduoti kitokį.

"... Ateik pas mane pagal šį piešinį". Vadinas, reikia
pereiti parką, už giraitės trim šuoliais nušokti nuo kalnelio,
prasibrauti pro riešutyną - turbūt tame mergaitė skynė tas
baltas gėles, - praverti girgždančius vartelius ir, staiga atsi-
dūrus gatvėje, prisiminti, suprasti, jog vaikystės dienos ste-
buklingai gynė mane nuo iš visų pusų plūstančio miesto,
stabdė švilpukų, varpų skambesio, žmonių alaso, verksmų,
motorų ūžesij, radio garsiakalbių keliamą triukšmą, keiks-
mų bangą. Kas labiau viliojo - tylus parkas ar karštligiškas
miestas?

Lukteliu, kol mirkteleles šviesoforas ir, nenuleisdamas
akių nuo raudonos šviesos, sustabdžiusios eismą, žengiu į
kitą gatvės pusę. Vėl pasižiūriu į Amilamijos rašteli. Šisip
ar taip, šis negrabiai nupieštas planas dabar labiausiai trau-
kia mane, ir aš imu smarkiai jaudintis. Mano gyvenimas -
po tų prabėgusių keturiolikos vaikystės metų - buvo įspraus-
tas į griežtos drausmės vėžes ir dabar, būdamas dvidešimt
devynerių metų, turėdamas diplomą, gerą darbą, padorą at-

lyginimą, dar
jau šiek tiek b
viliojamas išvy
kuo, o anksčia
mija. Žingsniu
šalį nuobodžia
čiais apkaltais
talo tylą trikd
Vienur džeržg
kas. Už tvorum
mišusį su vaik
ir man šmékš
Amilamiją, -
jomis užsikai
begédiškai ro
prikimšta bal
įsivaizduoti
gyvena tam p
juoks iš man
leistas parke

Namas
čiais, iš vida
juostas netili
paslėpti tai,
dens kubilu
skambučio
lamijos šičia
tam pačiam
rankiškai ir
mergaitė iš p

*Asotėja

lyginimą, dar viengungis, nekamuojamas šeimos rūpesčių, jau šiek tiek bodėdamasis flirtais su sekretorėmis, nelabai viliojamas išvykų į užmiestį arba pliažą, nebesidomėjau niko, o anksčiau mane taip traukė knygos, parkas ir Amilamija. Žingsniuoju pilko, susigūžusio priemiesčio gatve. Pro šalį nuobodžiai slenka vienaaukščiai namai pailgais, pinučiais apkaltais langais, seniai dažyti ir nušiurę vartai. Kvar-talo tylą trikdo tik iš įvairių dirbtuvėlių sklindantys garsai. Vienur džeržgia galastuvas, kitur kaukši batsiuvio plakukas. Už tvorą žaidžia vaikai. Girdžiu rylos liurlenimą, sumišusį su vaikų klegesiu. Trumpam stabteliu žvilgtelėti į juos ir man šmékšteli mintis, kad kuriame nors būrelyje išvysi Amilamiją, - gal ji, visuomet mėgusi vartytis lyg cirke, kojomis užsikabinusi už balkono krašto, kybo galva žemyn, begėdiškai rodydama gélėtas kelnaites, o prijuostės kišenė prikimšta baltų žiedlapių. Nusišypsau ir pirmą kartą bandau įsivaizduoti dvidešimt dvejų metų panelę, kuri, jei vis dar gyvena tam pačiam name, tuo pačiu adresu, turbūt tik pasijuoks iš mano prisiminimų ar gal jau užmiršo dienas, praleistas parke.

Namas tokis, kaip ir aplinkiniai. Vartai, du langai su pinučiais, iš vidaus uždarytos langinės. Vienaukštis, viršuje apjuostas netikra, neoklasikinio stiliaus baliustrada, turinčia paslėpti tai, kas yra asotėjoje*, - padžiautus skalbinius, vandens kubilus, būstą tarnams, paukštide. Prieš spausdamas skambučio mygtuką, bandau nuvyti šalin visas iliuzijas. Amilamijos šičia jau nebéra. Kodėl ji turi penkiolika metų gyventi tam pačiam name? Pagal amžių kad ir laikėsi pernelyg savarankiškai ir atokiai nuo kitų vaikų, atrodė gerai išauklėta mergaitė iš pasiturinčios šeimos, o šis kvartalas jau visai nebe-

*Asotėja - plokščias, vaikščioti pritaikytas stogas.

tekės išvalzdos, ir Amilamijos tévai, be abejo, persikélé kitur.

Spusteliu mygtuką ir laukiu. Vél paskambinu. Gali būti ir taip: name nieko néra. O ar aš dar kartą norésiu susirasti savo bičiulę? Turbūt ne, juk nejmanoma vél atverti vaikystés lango ir netikétais rasti Amilamijos rašteli. Ko gero, vél grįšiu prie įprastinio gyvenimo ir užmiršiu ši įvykij, kuris mane domino tik todėl, kad buvo labai netiketas.

Dar kartą skambinu. Priglaudžiu ausj prie vartų ir nustebu: už jų aiškiai girdéti kažkieno kimus trūksmingas alsavimas; pro perdžiūvusių tarpvartés lentų plyšius sklinda sunkus šniokštėsys ir suplékusio tabako dvokas.

- Laba diena. Gal pasakytmét?..

Išgirdės mano balsą, žmogus pasišalina sunkiais ir netvirtais žingsniais.

- Kas ten? Atidarykite! Kas atsitiko?

Jokio atsako. Bergždžiai toliau spaudau mygtuką. Pasuki žengiu atatupstas, nenuleisdamas akių nuo menkiausių plyšelių, tarsi būdamas toliau ką nors suvoksiu ar ižvelgsiu. Išbedės akis į užkeiktus vartus, traukiuosi tolyn, kol atsiduriu gatvėje; šaižus riksma, po kurio pasigirsta ilgas, griežtas pypimas, perspēja pačiu laiku; apkaitės ieškau akimis žmogaus, išgelbėjusio mane, bet pamatau tik gatve tolstanti automobilį ir ne iš baimės, o stačiai ieškodamas atramos, apsikabinu žibinto stulpą ir jaučiu, kaip sustingės kraujas plūsteli į karštą suprakaitavusią odą. Žiūriu į namą, kuriame gyveno, kuriame turi gyventi Amilamija. Už baliustrados, ką jau žinau, supasi padžiauti skalbiniai. Nesvarbu, kas ten daugiau kabo - marškiniai, pižamos, palaidinės; aš matau tik mėlynais langeliais prijuostę, ištemptą vejo, užkabintą ant ilgos virvės, kuri pririšta prie geležinės sijos ir vinies baltoje asotėjos sienoje.

Inventorizacijos biure man pasakė, jog tas žemės sklypas priklauso ponui R. Valdivijai, kuris yra išnuomojės namą. Kam? To jie nežino. Kas tasai Valdivija? Užrašyta, kad jis komersantas. Kur gyvena? O kas jūs? - aiškiai nepatenkinta pasidomėjo panelė. Vadinasi, nesugebėjau apsimesti solidžiu, savim pasitikinčiu žmogumi. Miegas nė kiek nenuramino įtemptų nervų. Valdivija... Išėjus iš biuro, mane ima erzinti saulė. Pasibjaurėjimas blausia, žemų debesų aptrauktą saulę - todėl ji dar labiau kepina - toks didelis, kad užsigeidžiu grįžti į ūksmingą drėgną parką. Tačiau negalima, juk aš trokštu sužinoti, ar Amilamija tebegyvena tam name ir kodėl tenai nejleido manęs. Vertėtų kiek įmanoma greičiau išmesti iš galvos mintį, kuri man visą naktį neleido sudėti akių. Juk aš aiškiai mačiau asotėjoje džiūstančią prijuostę, tą pačią, kurios kišenė būdavo pilna gėlių, tačiau štai nereiškia, kad name tebegyvena septynmetė mergaitė, pažinota prieš keturiolika ar penkiolika metų... O gal ji turi dukterį? Na taip. Dvidešimt dviejų metu Amilamija gali būti motina, auginti dukterį, rengti ją taip pat, žaisti su ja tuos pačius savo vaikystės žaidimus ir - kas žino? - vaikščioti į tą patį parką. Nugrimzdės į apmąstymus, vėl atžingsniuoju prie kiemo vartų. Paskambinu ir laukiu, kol už jų pasigirs kimus šniokštavimas. Bet šį kartą aš apsirinku. Vartus atidaro nedaugiau kaip penkiasdešimties metų moteris. Ji apsivilkusi juodais drabužiais, apsigobusi šaliku, avi žemais kulniukais batelius, žilstelėję plaukai sušukuoti į viršų - matyt, moteris seniai nebenturi jokių iliuzijų bei noro dėtis jauna, ir akys, žvelgiančios į mane, tokios, kad atrodo net piktos.

- Ko norėjote?

- Mane atsiuntė ponas Valdivija, - aš kosteliu ir brūkšteliu ranka per plaukus. Reikėjo pasiimti koki dokumentų aplanką. Susivokiu, jog dabar man bus sunkiau atlikti savo vaidmenį.

- Valdivija? - abejingai ir ramiai paklausia moteris.

- Taip. Šio namo savininkas.

Aišku - iš moters veido nieko ncišskaitysi. Ji žvelgia į mane be jokios baimės.

- Ak taip. Namo savininkas.

- Galima?..

Regis, prastose komedijose keliaujantys agentai skuba perkelti koją per slenkstį, kad durys nebūtų užrakintos prieš nosį. Aš taip ir pasielgiu, o moteris žvilgteli atgal ir mostu kviečia mane į patalpą, kuri turbūt skirta tarnaitėi. Šone - įstiklintos medinės durys nusitrynujusiais dažais. Pasuku prie jų geltonomis kiemo plytelėmis, ir atsigrežčs į iš paskos smulkiaisiais žingsneliais tipenančią moteriškę, paklausiu:

- Šiicia?

Moteris linkteli, ir čia jos baltose rankose pastebiu rožančių, kurį ji varsto be paliovos. Nuo vaikystės man nėra tekę matyti tokio senovinio rožančiaus ir jau ketinu šitai pasakyti, bet moteris taip ūmai ir ryžtingai atidaro duris, jog aš neišdrįstu pradėti bereikalingo pokalbio. Ižengiame į siaurą ilgą kambarį. Moteris tuoju atveria langines, bet kambarį lieka prieblaunda, kadangi šviesą užstoja keturi augalai porcelianiniuose vazonus su stiklo inkrustacijomis. Jisitaisiusi supamajame krėsle, man pasiūlo sėstis į sofą. Šalia ant nendrinio staliuko guli atverstas žurnalas.

- Ponas Valdivija atsiprašo, kad pats negalėjo aplankytí jūsų.

Moteris nemirksčiu žvilgteliu į komiksų Stabteliu, laukdami Ji tebesisupa tylėdama tuku.

- ... ir prašo pranešti.

Aš apžiūrinėju kai.

- ... Mat reikia p

sudaryti. Regis, šitai i

Aha, tai ne piešti po krėslu. Iš rankų, iš moteris šypteli, - tik seną, kuri visai nepalaikė neatsako.

- ... jau ne mažiau.

Ji nepatvirtina šitai moters lūpų nemata.

- Jūs, jūsų vyrai.

Moteris atidžiai raiškos, tačiau tarytis tylim - ji varsto rožinį linkstu priekin. Atsakymas.

- Žodžiu, šiam.

Moteris tylėda žus, paima komiksuose.

Niekas nepasil.

Moteris nemirksėdama supasi krēslė. Aš akies krašteliu žvilgteliu į komiksų žurnalą.

- Jis siunčia jums linkėjimus...

Stabteliu, laukdamas, kaip moteris sutiks mano žodžius. Ji tebesisupa tylėdama. Žurnalas prikeverzotas raudonu pieštuku.

- ... ir prašo pranešti, kad po kelių dienų jus aplankys...
Aš apžiūrinėju kambarį.

- ... Mat reikia perkainoti namą turto aprašymo aktui sudaryti. Regis, šitai nebuvo daryta nuo... Jūs čia gyvenat...

Aha, tai ne pieštukas, o stora lūpų dažų tūbelė - ji guli po krēslu. Iš rankų, glostančių karoliukus, aš suvokiu, kad moteris šypteli, - tik iš rankų numanau šmékštėlėjusią šypseną, kuri visai nepalietė jos veido. Ir ši kartą moteris nieko neatsako.

- ... jau ne mažiau penkiolika metų, tiesa?..

Ji nepatvirtina šitai. Ir nepaneigia. Ant blyškių ir plonų moters lūpų nematau jokios dažų žymės.

- Jūs, jūsų vyras ir...

Moteris atidžiai žvelgia į mane, nekeisdama veido išraiškos, tačiau tarytum skatina toliau kalbėti. Valandėlę abu tylim - ji varsto rožančių, o aš, įrėmęs rankas į kelius, palinkstu priekin. Atsistoju.

- Žodžiu, šiandien vakare aš grįšiu su dokumentais.

Moteris tylėdama linkteli, pakelia nuo grindų lūpų dažus, paima komiksų žurnalą ir viską paslepia šaliko klostėse.

Niekas nepasikeitė. Vakare, kada sąsiuvinyje rašau pír-

mus į galvą šovusius skaičius, dėdamasis, jog nustatinėju tamšią lubų vertę ir bendrą namo apimtį, moteris supasi krėsle, pirmą galiukais varstydama rožančių. Atsikvepiu, vaizduodamas, kad baigiau inventorizuoti svetainę, ir paprašau nuvesti į kitus kambarius. Ilgomis rankomis pasirémusi į ranktūrius, moteris atsikelia ir pasitaiso šaliką ant siauros kaulėtos nugaros.

Ji praveria matinio stiklo duris, ir atsiduriam valgomajame, kur baldų truputį daugiau. Tačiau stalas geležinėmis kojomis ir keturios nikeliuotos kėdės, aptrauktos klijuote, atrodo kur kas prasčiau nei savaip vertingi svetainės baldai.

Pro pinučiais apkaltą langą uždarytomis langinėmis skyriaus turbūt patenka saulė, apšviečianti šį valgomajį plikomis sienomis, be komodų ir be konsolių. Ant stalo tik plastmasinė vaza vaisiams su juodų vynuogių keke ir dviej peršikais, virš kurių dūgzdamos sukasi musės. Moteris, sunėrusi rankas, abejingu veidu sustoja už manęs. Aš ryžtuosi sugrauti veiksmų eigą - puikiai matyti, jog namo kambariai nesuteiks jokių žinių apie tai, ką trokštu sužinoti.

- Gal galētume užlipti į asotėją? - paklausiu. - Manau, kad iš ten būtų lengviau nustatyti bendrą plotą.

Moters akyse blyksteli kibirkštélė, taip aiškiai regima valgomojo prieblandoje.

- Kam to reikia? - pasiteirauja ji galų gale. - Juk ponas... Valdivija... gerai žino visą namo apimtį.

Šios pauzės: viena prieš šeimininko pavardę, o kita po pirmas ženklas, kad šeimininkei kažko vis dėlto neramu ir, norint tą nuslėpti, jai tenka griebtis aiškios ironijos.

- Tuo aš nesu tikras, - bandau nusišypsoti. - Man patogiau pradėti nuo viršaus, o ne... - dirbtinė šypsena pradings ta iš mano veido, - iš apačios.

- Teks paklausyti manęs, - taria moteris, nuleidusi rankas; ant jos pilvo - sidabrinis kryžius. Suvokęs, kad šioje prieblandoje bergždžiai ir be jokio reikalo kaitalioju veido išraišką, pats sau šypteliu. Staiga atsiverčiu sąsiuvinį ir, ne pakeldamas akių, greitai rašau įvairius skaičius, lyg atlikdamas pavestą darbą, nors raustantys skruostai ir džiūstantis liežuvis byloja, kad mano apgaulė atskleista. Visą languotą puslapį prikraigliojės kvailų ženklų, kvadratinių šaknų, algebraos formulų, galų gale pats save klausiu: o kas kliudo veikti atvirai, pasiteirauti apie Amilamiją ir gauti aiškų atsakymą? Niekas, tačiau susivokiu, kad žengdamas tokiu keliu, net jei ir būtų atsakyta, tiesos nesužinočiau. Liesa ir tyli palydovė savo išvaizda gatvėje niekuo neatkreiptų dėmesio, bet šiame tuščiame name, apstatytame prastais baldais, jí atrodo ne kaip bevardė miestietė, o kaip pats paslapties įsikūnijimas. Kada taip netikėtai susiklostė reikalai ir Amilamijos prisiminimas sužadino mano vaizduotę, stengiuosi laikytis žaidimo taisyklių, išnaudosiu visas galimybes ir nesitrauksiu, kol negausiu atsako - gal paprasto ir aiškaus, tiesmuko ir nekeliančio abejonės, - kurį po neregima skraiste slepia moteris su rožančiumi. Manding šiai išdidžiai moteriškei aš pernelyg dosniai leidžiu stebėtis? Jei šitaip yra, tai dar labiau galiu mėgautis savo vingria išmone. O musės vis dūzgia aplink vazą ir tupia ant persiko toje vietoje, kur jis pradrékstas - prakastas - smulkių dantukų, palikusių žymę aksominėje odelėje ir rausvam minkštine; dėdamasis, jog rašau įsigilinęs, prieinu artyn. J moteriškę visai nežiūriu. Apsimetu, kad toliau skaičiuoju. Regis, vaisius buvo įkastas, bet rankomis nepaliestas. Aš pasilenkiu, norėdamas geriau apžiūrėti persiką; atsiremiu rankomis į stalą ir atkišu lūpas, tarsi ketindamas taip pat krimstelėti. Nuleidęs akis, šalia ko-

jų išvystu dar vieną pėdsaką: ant išblukusių grindų atispaudusios dvi tarytum guminiai padangai juostos, kurios prasideda ties stalo kraštu ir paskui, kaskart vis blėsdamos, cina per visą kambarį ton pusę, kur stovi moteris. Aš užverčiu sąsiuvini.

- Tęsime toliau, ponia.

Kada atsigrėžiu į ją, moteris stovi, rankas uždėjusi ant kėdės atlošo. O kėdėje, kosēdamas nuo stiprios cigaretės dūmų, sėdi susikūprinęs žmogus, žiūrintis neregio žvilgsniu: stori nukarę vokai, panašūs į seno vėžlio kaklą, slepia jo akis, kurios vis dėlti, rodos, seka kickvieną mano judesį. Prastai nuskusti skruostai, išraižyti smulkių pilkų raukšlių, karo po išsišovusiais skruostikauliais, žalsvos rankos sukištros po pažastimis; senis vilki storus mėlynus marškinius, o jo susivėlę garbanoti plaukai primena valties dugną, pilną mažų sraigų. Jis nejuda, ir vienintelis gyvybės ženklas - sunkus šniokštavimas (atrodo, kad alsuojant oras turi nugalėti gleivią, irzumo ir silpumo užtvaras), kurį man jau teko girdėti pro vartų plyšius.

Aš kvailai sumurmu: "Labas vakaras...", - ir bemat užmirštu viską: Amilamiją, inventorizaciją, padangų vėzes, neatspėtą paslaptį. Juk šio seno astmatiko atsiradimas pateisina mano išėjimą. Aš pakartoju: "Labas vakaras", ir dabar šie žodžiai skamba kaip atsisveikinimas. Vėžlišką kaukę iškreipia žiauri šypsenai: kiekviena veido detalė, regis, padaryta iš sutrūkinėjusios gumos, iš nublukusios ir sutrintos klijuotės. Ištiesta ranka sustabdo mane.

- Valdivija mirė prieš ketverius metus, - taria žmogus slopiu tolimu balsu, sklindančiu ne iš burnos, o pilvo, cypiančiu ir silpnu.

Sugriebtas tvirtos ir kietos letenos, suprantu, kad apsi-

metinėti nebevadami, todėl atitinį kartą, dėti
- Amilam.
Taip, daudū kūnę dar spaūsilpsta, virpėdama ranką, gulinčią į mane sube ašarų neprasimanytos mingos žmogutų tingai susikibtu darosi. Va kad įžeisčiau venimo dėl taip nesmerkžodžių. Kad moters gavatui. Aš įsikižemė visi mlūpų dažai, mėlynais lančiu iš šių namų-pus, švokščiai.

- Jūs ją Šis klausis visiškai suži pažinojote? be Amilamimo ir tik val-

metinėti nebeverta. Vaško ir gumos veidai stebi mane tylėdami, todėl aš, nieko nepaisydamas, galiu apsimesti paskutinį kartą, dėtis, jog kalbu pats su savimi, tad tariu:

- Amilamija...

Taip, daugiau niekas nebeapsimetinės. Pirštai mano alkūnę dar spaudžia trumpą valandėlę, paskui atsileidžia, nusilpsta, virpėdami krenta, o vėliau kilsteli ir paima vaškinę ranką, gulinčią ant peties; moteris, pirmąkart sumišusi, žvelgia į mane sugauto paukščio akimis ir verkia, tačiau rauda be ašarų nepakeičia jos sustingusio veido. Vadinasi, mano prasimanytos baisenybės - tai tik dvi vienišos, senos nelaimingos žmogystos, kurios gali susitvardyti vien taip nevilttingai susikibusios drebančiomis rankomis, kad man net koktu darosi. Vaizduotė atvedė mane į šį varganą valgomajį, kad įžeisčiau intymią paslaptį dviejų žmonių, išmestų iš gyvenimo dėl to, apie ką neturėjau teisės klausinėti. Niekada taip nesmerkiau savęs. Niekada dar nebuvau taip pritrūkės žodžių. Kad ir ką daryčiau - prieišiau artyn, paglostyčiau moters gavą, atsiprašyčiau už netaktą, - vis tiek viskas veltui. Aš įsikišau sąsiuvini į švarko kišenę. Tegul skradžiai žemę visi mano - detektyvo - radiniai: komikso žurnalas, lūpų dažai, krimstelėtas vaisius, padangų vėžės, prijuostė mėlynais langeliais... Verčiau nieko daugiau nekalbėti ir eiti iš šių namų. Senis turbūt stebi mane pro storus vokus. Cypus, švokšiantis balsas paklausia:

- Jūs ją pažinojote?

Šis klausimas būtuoju laiku, kuris jiems dabar įprastas, visiškai sužlugdo mano viltis. Štai kur atsakymas! "Jūs ją pažinojote?" Prieš kiek metų? Kiek metų pasaulis gyvena be Amilamijos, pirmiausia užmaršties išbrauktos iš gyvenimo ir tik vakar prikeltos liūdnos ir bejėgės atminties? Kada

tos pilkos ir rimtos akys liovėsi stebėtis ir džiaugtis visados tyliu parku? O lūpos - ceremoningai pūstis arba temptis, juk taip Amilamija mėgo elgtis pažindama ir priimdamas visa, ką sutikdavo gyvenime, kurį, dabar man regis, turbūt numanė greit prabėgsiantį.

- Taip, mes kartu žaisdavome parke. Labai seniai.
- Kiek metų jai tada buvo? - klausia senis visai prislopusiu balsu.

- Kokie septyneri... Taip, ne daugiau. Septyneri.

Moters balsas pakyla aukštyn kartu su rankomis, kurios tarytum meldžia.

- Kaip ji atrodė, pone? Prašau, papasakokit, kaip ji atrodė?

Aš užsimerkiau. Juk man Amilamija - irgi tik prisiminimas. Mergaitę galiu įsivaizduoti vien šalia daiktų, kuriuos ji liesdavo, atsinešdavo, rasdavo parke. Taip. Dabar matau, kaip ji bėga kalvos šlaitu žemyn. Ne, netiesa, jog tai tik menka žole apaugęs kauburys. Tai kalva, apželusi dobilais, ir Amilamija, ateidama ir grždama, juose sumynė takeli; ji pamodavo man ranka, prieš nusileisdamas, lydima muzikos, taip taip, mano akių muzikos, mano uoslės spalvą, mano klaušos skonio, mano jutimo kvapą... mano iliuziją... - jūs mane girdite? - lėkdavo žemyn, apsirengusi balta suknele ir mėlynais langeliais prijuoste... kokia kabo jūsų namo asotėjoje...

Senukai paima mane už ranką, bet aš neatsimerku.

- Kaip ji atrodė, pone?
- Akys pilkos, o plaukų spalva keitėsi nuo saulės atšvaitų ir medžių šešelių.

Jie abu atsargiai veda mane; girdžiu, kaip šniokštuoja senis ir kaip rožančiaus kryžius bilsnoja į moters kūną...

- Prašom papasakoti...

- Greitai bėgant, nuo vėjo Amilamijos akyse ištrykšdavo ašaros; prie mano suolelio ji atlėkdavo linksma, ašarotais skruostais...

Aš vis dar neatsimerkiu. Dabar kopiamė laiptais. Dvi, penkios, aštuonios, devynios, dvylika pakopų. Mane veda veda keturios rankos.

- Kaip ji atrodė, kaip?

- Amilamija sėdėdavo po eukaliptais, pindavo šakas į kasas, sykiais dēdavosi, jog verkia, kad aš užversčiau knygą ir prieišiau prie jos...

Sugirgžda durų vyriai. Viską nustelbia kvapas - nuveja šalin bet kokius jutimus, atsisėda į mano vaizduotęs sostą lyg Didysis Mogolas - sunkus kaip skrynia, persmelkiantis tarsi šilkinių užuolaidų šiugždesys, sudėtingas nelyginant turkiškas skeptras, nesuvokiamas tarytum gili ir nežinia kur pradingstanti rūdos gysla, atgrasus it negyva žvaigždė. Rankos paleidžia mane. Tačiau dabar kausto ne tik verksmas, bet ir juntamas senukų drebuly. Atsimerkiu iš lėto - tegul iš pradžių akių ragena pro blakstienų tinklą išvysta šią patalpą, slegiamą baisios maišalienės kvapą, garą, gausybęs rausvų žiedlapų; gélés čia tokios netikėtos, jog atrodo tarsi gyvos: švelnios pikulės, pasibjaurėjimą keliančios pipirlapės, liūdni nardai, iškilmingos gardenijos; maža belangė kamarėlė, nušviesta iki baltumo įkaitusių didelių spragsinčių žvakų, tiesia į mano smegenis vaško bei drėgnų gélių čiuptuvus, ir tik atsipeikėjės ir įtempės regėjimą, už žvakų, tarp išmėtytų gélių pamatau krūvą senų žaislų: spalvotus lankus, subliuškusius sviedinius, primenančius papuvusias slyvas, medinius arklius išpešiotais karčiais, ratukines pačiūžas, beplaukes ir beakes lėles, meškiukus, iš kurių seniai išbirusios pjuvenos, kiaurus guminius ančiukus, kandžių sugraužtus

šuniukus, sutraukytas šokynes, stiklines vaseles, pilnas sudžiuvusių saldainių, nunešiotus batukus, triratuko ratus, ne, ne triratuko, tik šiaip ratų porą, krūvos apačioje - odinius aulinukus šiltu pamušalu, o priešais, rankos atstu - mažutį karstelį, užkeltą ant mėlynų dėžių, papuoštų popierinėmis gėlėmis; ši kartą tai gyvenimo gélės: gvazdikai, saulėgrąžos, aguonos, tulpės, bet kaip ir anos - mirties gélės - jos irgi būtinės čia lyg neatsiejama dalis šios amžinos atilsio vienos, kur pasidabruotame karstelyje ant juodo šilko pakloto ir balto atlaso pagalvėlės guli nériniai išdabintu kyku aptaisytas ramus, bejausmis, dažais parausvintas veidas: antakiai nubrėžti plonuteliu teptuku, vokai užmerkti, o tikros tankios blakstienos meta šešelį ant skruostų - tokį pat trykštančių sveikata, kaip ir matytu parke. Raudonos rimtos lūputės papūstos veik taip, kada Amilamija dėdavosi įžeista, jog neprieinu pažaisti. Rankos sunertos ant krūtinės. Lygiai toks, kaip motinos rožančius apvyniotas apie kaklą iš papjė mašės. Baltas, mažutis, negyvas kūnas dar visai vaikiškas, tyras ir nuolankus.

Senukai atsiklaupia verkdami.

Aš ištiesiu ranką ir pirštais paliečiu porcelianinį savo bičiulės veidą. Kokie šalti dažytí skruostai tos lélės-karalienės, valdančios visa, kas yra šioje kamarėlyje - tikroje mirties buveinėje. Porcelianas, papjė mašė ir vata. "Neužmiršk Amilamijos ir ateik pas mane pagal ši piešinį".

Atitraukiau ranką nuo lélės-numirėlės. Jos veide lieka pirštų žymės.

Juntu, kaip nuo šleikštulio ima sukti vidurius, kur susikaupė žvakių dūmai ir pipirlapių dvokas, tvyrantis šiame nevėdinamame kambarėlyje. Aš nusigręžiu nuo negyvos

Amilamijos. N
sios, o balsas
- Daugia
lėjote, niekad
Aš palie
regiu senio ga
laiptų, pasku
gatvėje.

Praéjo j

Prisiminim
nės. Aš už
mintj vėl u
laimingas, t
vaikystės k
Esamas gy
nesiskiriū
rą. Vieną d
vinj, kuria
puslapių ve
kiška rašy
Sugriebiau
šauna min
ši lapelj.

Aš ap

Kodėl gi
telj?

Tekin
lietaus laš

Amilamijos. Moteris paliečia mano petj. Jos akys išsiplėtūsios, o balsas vis toks pat lygus, slopus:

- Daugiau čionai neateikite, pone. Jeigu jūs ją tikrai mylėjote, niekados nebeateikite.

Aš paliečiu Amilamijos motinos ranką, lyg pro rūką regiu senio galvą, įkniaubtą į kelius, išbėgu iš kamarélés ant laiptų, paskui į svetainę, iš ten į kiemelį ir galop atsiduriu gatvėje.

Praėjo jei ne metai, tai kokie devyni ar dešimt mėnesių. Prisiminimai apie tą keistą garbinimą jau nebekamavo manęs. Aš užmiršau ir gėlių kvapą, ir šaltos lėlės atvaizdą. Atmintį vėl užvaldė tikroji Amilamija, ir pasijutau kad ir ne laimingas, tai nors sveikas; parkas, išdykélé mergaitė, mano vaikystės knygos ištumė to liūdno garbinimo smulkmenas. Esamas gyvenimas galingenis nei praeitis. Dabar aš niekada nesiskiriu su tikraja Amilamija, įveikusia mirties karikatūrą. Vieną dieną net išdrįstu pavartyti tą patį languotą sasiuvinį, kuriame rašiau prasimanytus skaičius. Ir staiga iš jo puslapių vėl iškrinta Amilamijos rašteliš, prikraigaliotas vai-kiška rašysena, su planu, kaip iš parko nueiti į jos namus. Sugriebiau popierėlių ir nusišypsojau. Pakramtau kraštą ir man šauna mintis, kad vargšai senukai turbūt apsidžiaugtų, gavę šį lapelį.

Aš apsivelku švarką, švilpaudamas pasirišu kaklaraiši. Kodėl gi man jų neaplankius ir nepadovanojus dukters rašteli?

Tekinas atbėgu prie vienaaukščio namo. Pradeda kristi lietus lašai, ir nuo žemės nejtikētinu greičiu ima kilti palai-

mingos drėgmės kvapas, rodos, gaivinantis apvytusius la-
pus, žadinantis gyvenimą visur, kur tik driekiasi augalų šak-
nys, netgi dulkėse.

Spusteliu skambučio mygtuką. Lietus smarkėja, ir aš
vėl skambinu. Už vartų spigus balsas sušunka: "Einu!", tad
laukiu, kol prieš akis pasirodys moteris, neišleidžianti iš rankų
rožančiaus. Pasistatau švarko apykaklę. Šlapia mano drabu-
žiai, kūnas irgi skleidžia savitą kvapą. Vartai prasiveria.

- Ko jūs norėjot? Kaip gerai, kad atėjot.

Invalido vežimėlyje sėdi nesveika mergina, uždėjusi ran-
ką ant ranktūrio, ir gailiai man šypsosi. Merginos krūtinė
išsišovusi priekin, ir dėl to suknelė atrodo lyg kūną den-
gianti užuolaida, baltas skuduras, tačiau prijuostė mėlynais
langeliais teikia šiam aprėdui koketiškumo atspalvį. Mažoji
moteriškaitė išsitraukia iš kišenės pakelj cigarečių ir pasku-
bom užsiruko; ant cigaretės lieka oranžinių lūpų dažų žy-
mės. Jos gražios pilkos akys mirksi nuo dūmų. Mergina pa-
sitaiso sugarbanotus šiaudų spalvos truputį rusvus plaukus,
neatitraukdama nuo manės klausiamo ir liūdno žvilgsnio,
kuris ūmai tampa kupinas baimės.

- Ne, Karlai. Išeik. Ir daugiau nebeateik.

Tuo pat metu iš namo pasigirsta cypiamas, kimus, kas-
kart vis artėjantis senio balsas:

- Kur tu? Ar užmiršai, jog tau draudžiama atidarinėti
vartus. Grįžk, velnio išpera! Nori, kad vėl tave nuplakčiau.

Vandens srovelės teka mano kakta, skruostais, burna, o
mažutės išsigandusios rankos sviedžia ant šlapiai plytelių ko-
miksų žurnalą.

Gars

šalies sos

mokėsi JA

sės fakult

ką dirbo

Dau

sia užsier

iektyviai

naristas,

kūrinyje

Pir

no "Die

vadinam

jančios

leisti pr

dar nep

ka mito

tame ir

K

paslapt

mos ir

išleista

R

listine

mäsi, j

menėj

1

"Arte